

אסור הוא לאכול בקדשים, כי צריך הוא – משום היותו ספק מצורע – עוד ספירת שבעה ימים לאחר התגלחת הראשונה, ותגלחת וטבילה ביום השביעי [וקרבן למחרתו] –

והיות שאנו מסתפקים: שמא טמא מת היה ולא מצורע, נמצא שאינו יכול לגלח תגלחת שניה לצרעתו עד שיגלח "תגלחת טומאה" ויביא קרבנות של נזיר טמא מת וימנה לאחריה נזירות טהרה, שהרי כל זמן זה אסור הוא בגילוח כיון שאינו ודאי מצורע; ולא היה יכול להביא את קרבנותיו, כיון שהיה אסור ב"תגלחת טומאה" משום הספק שמא אינו טמא מת, ולא עלתה לו תגלחת לטומאתו אלא ביום השלשים, שאם אכן טמא מת הוא ולא מצורע, הרי שתגלחת זו היא תגלחת הטומאה שלו.

ולכן ביום השלשים אחר שגילח יביא את קרבן הטומאה,⁽²⁾ ואז יחל למנות נזירות טהרה מספק, ולכשתסתיים יכול לגלח תגלחת שניה לספק צרעתו, ונזירות זו מסתיימת ביום החמשים ותשע, והתגלחת שיעשה ביום זה תעלה לו לספק תגלחת טהרה ספק תגלחת שניה של מצורע.

נזיר – סתם שחייב בנזירות של שלשים יום – שהיה טמא מת בספק, וגם מוחלט בטומאת צרעת בספק⁽⁶⁾ ביום הראשון לנזירותו:

א-11 הרי המצורע הזה אוכל בקדשים רק לאחר שששים יום, כלומר: ביום הששים עצמו, ואפילו אם נרפאה צרעתו כבר ביום הראשון לנזירותו.

כיצד: אין אתה יכול להתירו בקדשים – מספק – אלא לאחר שיגלח שתי תגלחות לצרעתו, ויביא קרבן למחרת תגלחתו השניה.

ומצורע זה שאין טומאותיו אלא ספיקות, הרי אינו יכול לגלח תגלחת ראשונה עד שימלאו ימי נזירותו, כי שמא נזיר טהור הוא ואסור בתגלחת עד יום השלשים, וביום השלשים יגלח,⁽¹⁾ ועלתה לו תגלחת זו לימי חלוטו אם אכן מצורע הוא, [ואם אינו מצורע, עולה לו תגלחת זו לטומאתו אם טמא מת הוא, או לנזירותו אם טהור לגמרי הוא].

ואף שגילח וטבל ביום השלשים, עדיין

שאינ הנזיר מגלח לכתחילה אלא ביום שלשים ואחד הוא רק מדרבנן, ובדבר זה יש סתירות בדברי התוספות בכמה מקומות במסכת זו.

2. ובלבד שיתבול לטומאת המת ביום קודם או כמה ימים קודם, כי את קרבנות הטומאה אינו יכול להביא אלא יום אחד לפחות אחרי טבילתו, והיות וטבל כבר, יכול הוא להביא את קרבנות הטומאה המעכבים אותו לחלות נזירות טהרה ביום התגלחת, [כי המגלח שלא ביום השביעי

6. ראה בתוספות ובפירוש הרא"ש, כיצד יתכן מי שהוא ספק מוחלט, וראה עוד ב"חזון איש" נגעים ה כ מה שכתב בזה.

1. ואם תאמר: אפילו ביום השלשים אינו מגלח, שהרי לכתחילה אין נזיר מגלח אלא ביום שלשים ואחד?! ביארו התוספות "דמשום אכילת קדשים הקילו בשני תגלחיות ראשונות לכתחילה ביום שלשים"; ודבריהם אלו אינם אלא אם דין זה

אסור באיסורי נזירות כפי שנתבאר; ואותן שתי תגלחות שעשה יש לחוש שמא היו תגלחות של מצורע, ולא עלו לו לתגלחת נזירותו, ואם כן צריך הוא עוד שלשים יום של נזירות לקיום תגלחת טהרה.

ואת שלשים יום האלו אינו יכול להתחיל ביום החמשים ותשע, אלא ביום הששים לאחר הבאת קרבנות הצרעת,⁽³⁾ ובהכרח ימתין עד תשעים יום שהוא יום השלשים ואחד לנזירותו,⁽⁴⁾ ואז יגלח.⁽⁵⁾

וכשיגלח ביום התשעים עדיין לא יצא מידי נזירותו, כי שמא היה נזיר טמא ומצורע

והיות ולא גילח אלא ביום החמשים ותשע, אינו יכול להביא את קרבן צרעתו אלא למחרת הגילוח, שלעולם אין מביא המצורע את קרבנותיו אלא למחרת הגילוח ואפילו כשאחר את תגלחתו, ולכן יביא את קרבנותיו לספק צרעתו ביום הששים ואז יותר לאכול בקדשים.

ושותה יין ומיטמא למתים רק לאחר מאה ועשרים יום [היינו ביום המאה ועשרים], כלומר: אינו יוצא מידי ספק נזיר אלא ביום המאה ועשרים.

כיצד: עד יום החמשים ותשעה הרי היה

התגלחת שגילח, ומה זה ענין לקרבנות הצרעת [וכן הקשה ב"ארוזי הלבנון"]?!

ב. והוא על פי "קהלות יעקב" סימן ד': הרי "טבול יום" של טומאת מת אינו מעכב בחלות נזירות טהרה, כמבואר במשנה טז ב ב"נזיר בקבר" [שאינו מביא קרבן טומאה] שאינו ממתין עד שיעריב שמשו, וכן מבואר בברייתא יז א, וכתבו התוספות [יז א ד"ה אין] את הטעם "דטבול יום קלישא טומאתיה ולא מעכב מלחול נזירות עליו", ואם כן כל שכן "מחוסר כפורים" שהוא קלוש מ"טבול יום".

4. כי היות ואין הוא בא להתיר את עצמו לאכול בקדשים, הרי הוא צריך להמתין עד יום השלשים ואחד, שכן הוא הדין בכל נזירות שממתין עד יום שלשים ואחד, ורק בשתי תגלחות הראשונות היה מותר לגלח ביום השלשים כדי להתירו לאכול בקדשים.

5. הקשה בספר "ארוזי הלבנון" אות שי: לשיטת רב חסדא למה צריך הוא להמתין עד תשעים יום, והרי אפילו אם היה מצורע הרי עלו לו ימי נזירותו בימי צרעתו לרב חסדא, ונמצא

של הטומאה אלא לאחריו, הרי הוא יכול להביא את קרבנותיו ביום התגלחת, ולקמן ס א יתבאר איזה קרבן טומאה הוא מביא ומה ייעשה בו.

3. כן פירשו האחרונים [רבינו עקיבא איגר בתוספותיו למשניות, ה"ק"ן אורה" ה"ברכת ראש" ועוד] ליישב את קושיית התוספות יום טוב שתמה על דין זה, למה צריך הוא להמתין מלמנות נזירות טהרה עד למחרת הגילוח? ופירשו האחרונים שהוא משום קרבנות הצרעת שהוא מביא רק למחרת, ולכן ממתין הוא עד שביאים.

וב"ברכת ראש", כתב: שקל וחומר הדבר מנזיר טמא שאינו מתחיל למנות אלא מיום הבאת הקרבן, כל שכן מצורע שהוא מחוסר כפורים, ושם מצורע עליו עד הבאת קרבנותיו, [וראה תוספת ביאור בדבריו, ב"ארוזי הלבנון" אות שכ].

ויש לתמוה על פירושו זה:

א. הרי אנו דנים אף לפי שיטת רב חסדא [וכן מבואר בתוספות בהדיא שדין זה הוא אפילו לרב חסדא], ולרב חסדא, הרי כל הטעם שאין ימי חלוטו וספרו עולין לו, אינו אלא מטעם

ואותם שלשים יום אחרים שהמתין לתגלחתו השניה [משום הספק שמא נזיר טמא מת הוא ולא מצורע, ולא עלתה לו הנזירות הראשונה וצריך למנותה מחדש], אף הם שוים — בנזירות זו — לשנה; וזו היא שאמרו: אוכל בקדשים לאחר שתי שנים.

ושותה יין ומוטמא למתים לאחר ארבע שנים —

וסיפא זו מתבארת רק שלא לפי שיטת רב חסדא; כיצד:

אחר שתי שנים אי אתה יכול להתירו באיסורי נזירות, כי שמא מצורע היה וכל הימים שמנה עד שגילח תגלחת שניה ונטהר לא עלו לו למנין, ועדיין חייב הוא בנזירות טהרה בת שנה שהוא מונה אותה עכשיו [אם לא היה גם טמא מת], הרי לך שלש שנים.

ובסוף שנה שלישית, חוזרים אנו להסתפק שמא מלבד היותו מצורע היה אף טמא מת שעדיין לא גילח "תגלחת טומאה", כי אין תגלחותיו שעשה לצרעתו עולות לו לטומאתו, ועתה יגלח לספק טומאתו, ואז יתחיל למנות נזירות טהרה בת שנה, הרי לך ארבע שנים.

התגלחת השניה היא כמה ימים אחר מלאת וימתין רק שבעה ימים, שזה ודאי אינו, ובהכרח שבכל שלשים הימים שהוא מגדל שער, אם נתגלח בהם, צריך הוא להמתין שלשים ימים; [ויש לדחות שהוא ממתין באופן זה עד שלשים יום מתגלחת הראשונה, אלא שזה אינו מסתבר]; ואם כן נמצא שהתגלחת השניה של הצרעת הרי היא כתגלחת שהיתה בתוך מלאת שצריך הוא להמתין שלשים יום לאחריה.

כאחד, ואותן תגלחות ראשונות היו לצרעתו, וצריך הוא תגלחת טומאה, המתקיימת בתגלחת זו השלישית, ואחריה צריך הוא למנות את ימי נזירות הטהרה שנוזר, המסתיימים ביום השלשים ואחד שהוא יום המאה ועשרים, ובו מגלח ומביא קרבן טהרה, ומותר באיסורי הנזירות, וזו היא ששינונו: ושותה יין ומיטמא למתים לאחר מאה ועשרים יום.

ותני ע'לה, ושנינו על כך בברייתא המפרשת את המשנה:

במה דברים אמורים שממתין הוא ששים יום לאכילת קדשים ומאה ועשרים יום להתרת איסורי הנזירות: **בנזירות מועטת** של שלשים יום.

אבל בנזירות בת שנה, הרי זה:

אוכל בקדשים לאחר שתי שנים, כיצד:

אותם שלשים יום ראשונים שהמתין בנזירות מועטת לתגלחתו הראשונה, [משום הספק שמא נזיר טהור הוא ואסור בתגלחת], ימים אלו שוים — בנזירות זו שהיא בת שנה — לשנה אחת.

שהתגלחת השניה היא "אחר מלאת ימי נזרו" בכמה וכמה ימים, ובכי האי גוונא שנתגלח כמה ימים אחר מלאת הרי די לו שימתין שבעה ימים לגידול שער כמבואר בתוספות ל ט ב.

ויש מי שתיירן, דהנה יש להתבונן במי שגילח ביום שלשים שהוא צריך להמתין שלשים יום לגידול שער, ואחר כך נתגלח שוב אחר כמה ימים, הרי ודאי לא נאמר שהיות וימי נזירותו עלו לו, רק שהוצרך לגידול שער, אם כן

מכל מקום הרי לסוף שלשים יום יכול הוא לגלח לספק טומאתו; וכשיגלח לאחר שלשים יום וימנה לאחריה שנת "נזירות טהרה" כבר יצא ודאי מיד נזירותו; הרי לך: שלש שנים ושלשים יום בלבד.

ועוד מתיב רב אשי לדברי רב חסדא:

אין לי אלא ימי טומאתו של נזיר שנטמא במת שאין עולין לו מן המניין של ימי הנזירות. (6)

אבל **ימי חלוטו של נזיר מצורע מניין שאין עולין לו לנזיר מן המניין**, ומשהוחלט הנזיר המצורע, אין הוא כולל את ימי חלוטו במנין ימי נזירותו?

ובהמשך לומדת הברייתא את הדין בקל וחומר.

ועד שלא סיים התנא לבאר את המקור לזה, מסביר התנא:

ש**מא תאמר: למה לי קל וחומר?! והלא דין הוא שלא יעלו לו ימי חלוטו מן המניין**, מדין "במה מצינו" מימי טומאתו למת, כי היות ושנים הם בדיניהם, יש לך ללמוד זה מזה אף לענין "אין עולין מן המניין"; וכך נלמדנו מן הדין:

ימי טומאה מזגלח הנזיר ביום השביעי שלהם ומביא קרבן ביום השמיני שלהם —

ואי סלקא דעתך דסלקין ליה יומי וכרב חסדא [שאף ימי צרעתו עולים לו למנין ימי הנזירות], **הלוא תיקשי: תיסגי ליה בשלש שנים ושלשים יום** [די לו בשלש שנים ושלשים יום] **לנהוג איסורי נזירות! ? כיצד:**

כשתדון על נזיר זה לסוף שתי שנים שכבר נהג נזירות — תמצא:

שאם נזיר טהור הוא ולא היה טמא כלל, כבר מותר הוא.

ואם מצורע היה ולא טמא מת, אין הוא צריך אלא שלשים יום לגידול שער, שהרי כבר מנה את עיקר נזירותו בימי צרעתו לדעת רב חסדא.

ואם טמא מת היה ולא מצורע, הרי תגלחתו הראשונה היתה לטומאתו ותגלחתו השניה לנזירותו וכבר מותר הוא.

ואם טמא מת ומצורע היה, צריך הוא עתה לגלח לטומאתו שאין התגלחות שעשה לצרעתו עולות לו, ולמנות אחריה מנין נזירות טהרה של שנה.

ואם כן, אף שאין אתה יכול לומר שיגלח לסוף שבעה ימים וימנה עוד שנה, כיון שאנו אומרים: שמא אינו טמא מת, אלא נזיר טהור הוא שהיה מצורע ונתגלח וממתין הוא כעת לגידול שער וחסור בתגלחת אחרת —

עולין לו ימי טומאתו מן המניין, ואת זה אי אפשר ללמוד מן הכתוב הנזכר, שהוא מדבר במי שצריך גילוח וקרבן טומאה, והנזיר בקבר אינו צריך את כל אלו, ולזה צריכים אנו לקל וחומר מנזיר שנטמא שאין ימי טומאתו עולין לו, כמבואר בתוספות במשנה לעיל טז ב.

6. דכתיב: "ויעשה הכהן אחד לחטאת ואחד לעולה וגו' וקדש את ראשו ביום ההוא" דהיינו בתר ימי טומאה, והדר "והזיר לה" את ימי נזרו; והתוספות שלמדוהו מקל וחומר מסתירת הימים הקודמים, לא כתבו כן אלא משום שבהמשך הברייתא מבואר שאף נזיר בקבר אין

הראשונים יפלו", ולפיכך אף אין עולין לו מן המניין.

תאמר בימי חלוטו שאין מבטל בהן את הימים הקודמין של ימי נזירותו, ולפיכך יש לומר שאף עולין לו הימים האלו מן המניין. (8)

ולכן צריכים אנו ללמוד שאין ימי חלוטו של מצורע עולין לו לנזיר מן המניין בדין אחר ממי שנזר בבית הקברות שאין לו סתירת ימים הקודמים, ואין הוא מגלה ואינו מביא קרבן טומאה [כמבואר לעיל דף טז ויז]; **אמרת:**

וימי חלוטו הרי הוא מגלה בסוף ימי חלוטו, ומביא קרבן ביום השמיני לספרו — (7)

ואם כן יש לנו להשוותם גם לעניננו, ולומר:

מה ימי טומאתו אין עולין לו מן המניין, אף ימי חלוטו אין עולין לו מן המניין.

ומסביר התנא שאי אפשר ללמוד בדין זה:

לא אם אמרת בימי טומאתו למת שאין הם עולין לו מן המניין, משום שכן מבטל [סותר] בהן את הימים הקודמין של הנזירות, וכמו שנאמר בנזיר שנטמא במת "והימים

קדשים וביאת מקדש, ואילו טמא מת מחוסר כפורים מעכבת אותו טומאתו מלחול עליו נזירות טהרה, ועל דרך זה מתבארים גם דברי הר"י מיגש בשבועות לו א ד"ה ת"ש.

ולפי פירוש זה צריך לומר שברייאת זו סוברת שהקרבנות מעכבות אותו מלמנות נזירות טהרה, כי כל דברי רש"י אינם אלא לדעת הסובר שהקרבנות מעכבות [ראה לעיל יח ב], אבל לדעת הסוברים [ראה לעיל יח א] שאין הקרבנות מעכבות, אין מקום לדברי רש"י.

8. הקשו התוספות [לעיל יז ב, וכאן קיצור]: למה לא נלמד מצורע ממת באותו "במה מציינו" שאף סותר הוא את הימים הקודמים! ? ותירצו: שלעיל בגמרא [מד א] ילפינן מהפסוק "והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו", שהטומאה סותרת ואין התגלחת סותרת, הכי נמי נימעוט ונימא דאינו סותר על החלטו, כלומר: מיעוט הוא [שפסוק זה מיותר] "כי טמא נזרו" ולא משהו אחר, והיות והפרשה מדברת בטומאת מת, הרי נתמעט כל מי שאינו טמא טומאת מת.

7. צריך ביאור, איך אפשר להשוות ימי טומאתו שהוא חייב גילוח וקרבן מצד דין הנזירות ולא מדין טומאת המת, למצורע שהוא חייב בגילוח וקרבן מצד הצרעת ולא מצד הנזירות! ?

ובפשוטו מכאן ראייה למה שכתב רש"י בסוטה טו א ד"ה וכי קא מייתי [המצורע] קרבן לאישתרוי בקדשים: "שיש טומאות שהצריך הכתוב כפרה לטהרתן, זכ וזבה ויולדת ומצורע ונזיר שנטמא", הרי שרש"י סובר, דהכפרה בנזיר טמא היא לטהרת טומאת המת וכשאר מחוסרי כפרה דטומאה.

ואין כוונת רש"י לומר, שאף הנזיר הטמא אסור לאכול בקדשים עד שיביא כפרתו וכשאר מחוסרי כפרה, שהרי מבואר בגמרא כריתות ח ב שמתר הוא לאכול בקדשים [כמו שהקשה ב"קהלות יעקב" נזיר סימן ד, ראה שם], אלא כוונתו היא על דרך שכתב רש"י בשבועות יז א ד"ה צריך שהייה: "קרבן נזיר טמא לאו אעוון טומאה אתי, אלא למיחל עליה נזירות טהרה כשאר מחוסרי כפרה", והיינו שביסוד הדברים שוה טמא מת לשאר מחוסרי כפרה שהכפרה משלמת את טהרתן, אלא, שטומאת שאר מחוסרי כפרה מעכבת אותם לענין אכילת

ומה נזיר שנזר בקבר [בבית הקברות] ששערו ראוי לתגלחת נזירות טהרה שהרי אינו צריך לגלח לטומאתו, ומכל מקום אין עולין לו ימי הטומאה מן המניין – (9)

ומה נזיר שנזר בקבר [בבית הקברות] ששערו ראוי לתגלחת נזירות טהרה שהרי אינו צריך לגלח לטומאתו, ומכל מקום אין עולין לו ימי הטומאה מן המניין – (9)

ממשיכה הברייתא:

ימי חלוטו שאין שערו ראוי לתגלחת נזירות טהרה – שהרי צריך לגלח תחילה לצרעתו – לא כל שבן שאין עולין לו מן המניין.

ימי חלוטו שאין שערו ראוי לתגלחת נזירות טהרה – שהרי צריך לגלח תחילה לצרעתו – לא כל שבן שאין עולין לו מן המניין.

מוסיף התנא של הברייתא ומבאר:

שהרי מצורע חלוט מטמא משכב ומושב שלו, ואף בימי הסגרו מטמא הוא משכב ומושב.

ואין לי אלא ימי חלוטו שאין עולין לו מן המניין, וכפי שלמדנו מנזיר בקבר.

ואם כן נאמר: אם למדת לימי חלוטו שאין עולין לו מן המניין, אף ימי הסגרו אין עולין לו מן המניין.

ימי ספרו מניין שאין עולין לו למנין ימי נזירות?

ומבארת הברייתא: ודין הוא:

לימי חלוטו, וצע"ג."

ביאור דבריו: כיון שנזיר בקבר כל מקורו הוא מנזיר שנטמא בקבר, הרי לא יתכן שמנזיר שנטמא בקבר אי אפשר ללמוד לימי חלוטו, ואילו מנזיר בקבר - שהוא עצמו אינו נלמד אלא מנזיר שנטמא - יהיה אפשר ללמוד לימי חלוטו, שהרי ממה נפשך, אם נזיר בקבר דומה לימי חלוטו, כשם שלא תלמד לימי חלוטו כך לא תלמד לנזיר בקבר, ואם נזיר בקבר דומה לנזיר שנטמא, שוב אי אפשר ללמוד לימי חלוטו שאינו דומה לנזיר שנטמא.

9. הקשה רבינו עקיבא איגר [לעיל יז ב] על הלימוד מנזיר בקבר: "מכל מקום גם על זה נימא: אם אמרת נזיר [בקבר], דימי טומאה כיון דסותרים (ה"ג) [הנזירות], אף בכי האי גוונא דנזר בבית הקברות, אין עולים".

הלשון נראית משובשת, ועיקר כוונתו להקשות: הרי נזיר בקבר היינו נמי ימי טומאתו של מת, ואם כן כשם שאין אנו לומדים בקל וחומר מנזיר טהור שנטמא, ומשום שיש לפרוך מה לימי טומאתו שכן סותר בהן את הקודמין, אם כן הוא הדין שאי אפשר ללמוד מנזיר בקבר, כי אף שאין לו ימים קודמין, מכל מקום כשיש לטומאה זו ימים קודמין הרי הן סותרין את הקודמין.

1. הקשו התוספות: למה לא נלמד דין זה מנזיר בקבר, היות ואף ב"מי ספרו" אין שערו ראוי לתגלחת טהרה, וכהלימוד שלמדה הגמרא לענין ימי חלוטו?!

והוסיף רבינו עקיבא איגר: "וביותר, דהא גופא מנא לן דנזר בבית הקברות דאין עולין, אלא דמסברא כיון דבטהור שנטמא אפילו סותרים, ממילא בנזיר טמא על כל פנים אין עולים, וכמו שכתבו תוספות במתניתין [לעיל טז ב], וכיון דהוא מזה הטעם, ממילא אין ללמוד

וראה מה שכתב ב"קין אורה" ישוב על זה; ובספרי פרשת נשא [פיסקא לא] אכן הגירסא היא באופן אחר והוא נלמד מנזיר בקבר, וכתב שם ב"עמק הנצי"ב" שזו היא גם כוונת הברייתא